

โครงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน

ตามแผนพัฒนาชนบทเชิงพื้นที่ ประยุกต์ตามแนวพระราชดำริ

ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๓ (ปิดทองหลังพระ)

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดร้อยเอ็ด

๑. หลักการและเหตุผล

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ทรงมีพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๐๖ ความว่า “การปิดทองหลังพระ คนโดยมากไม่ค่อยชอบ เพราะนึกว่าไม่มีใครเห็น แต่ถ้าทุกคนพากันปิดทองแต่ข้างหน้า พระจะเป็นพระที่งามบริบูรณ์ไม่ได้” วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๒ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจัดตั้ง “มูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ” และตั้ง “สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ” จัดทะเบียนมูลนิธิเมื่อ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓ เพื่อให้ประชาชนสามารถเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ตรงจากแนวทางโครงการพระราชดำริ และนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีพันธกิจการจัดการความรู้และการส่งเสริมการพัฒนาตามแนวพระราชดำริอย่างเป็นระบบกว้างขวางจนกระทั่งเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศ ต่อมาเมื่อรวบรวมแนวพระราชดำริและเรียกว่า ศาสตร์พระราชา จำแนกได้ ๖ มิติ ได้แก่ ๑) น้ำ น้ำคือชีวิต น้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเสีย เก็บน้ำให้นานที่สุด ใช้น้ำทุกหยดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ฝนหลวง น้ำเพื่อการเกษตร ไฟฟ้า รักษาต้นน้ำ ระบายน้ำจากที่ลุ่ม แก้มลิง ๒) ดิน ปรับปรุงดิน ปลูกหญ้าแฝก การห่มดิน การกลังดิน ๓) เกษตร ได้แก่ เกษตรทฤษฎีใหม่ เน้นการผลิตเพื่ออาหาร ๔) พลังงานทดแทน ไบโอดีเซล เชื้อเพลิงสีเขียว พลังงานน้ำ ลม แสงอาทิตย์ น้ำขึ้นน้ำลง คลื่น ความร้อนจากใต้โลก พลังงานจากกระบวนการชีวภาพ เช่น ก๊าซชีวภาพ ๕) ป่า ได้แก่ ปลูกป่าในใจคน ปลูกป่าต้นน้ำ ปลูกป่าในที่สูง ปลูกไม้สามอย่างประโยชน์สี่อย่าง การปลูกโดยไม่ต้องปลูก ป่าเปียกสร้างแนวกันไฟ ปลูกป่าทดแทน ทำฝายกันน้ำ หรือฝายชะลอความชุ่มชื้น (www.pidthong.org/) ดังนั้นจึงนำแนวทางพัฒนาชนบทเชิงพื้นที่ประยุกต์ตามแนวพระราชดำริ (ปิดทองหลังพระ) มาปฏิบัติในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

๒. ที่มาของโครงการ

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดสรรงบประมาณให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดร้อยเอ็ดดำเนินโครงการตามแผนพัฒนาชนบทเชิงพื้นที่ประยุกต์ ตามแนวพระราชดำริ (โครงการปิดทองหลังพระ) กิจกรรมสร้างเครือข่ายอนุรักษ์และเฝ้าระวัง ประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนหรือขับเคลื่อนแผนชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริแหล่งน้ำขนาดเล็ก ท้องที่ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

๓. ลักษณะโครงการ

โครงการลักษณะการสร้างเครือข่ายอนุรักษ์และเฝ้าระวัง หาดูร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนชุมชนและขับเคลื่อนแผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวทางปฏิบัติดังนี้

ขั้นที่/กิจกรรม	ผลผลิต	เครื่องมือ
ขั้นที่ ๑ เตรียมการก่อนลงหมู่บ้าน สร้างทีมงานและทำความเข้าใจ	๑) ข้อมูลหมู่บ้าน ประชากร แผนที่ ขอบเขตหมู่บ้าน การใช้ประโยชน์ที่ดิน ภูมิประเทศ ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งน้ำ แหล่งกำเนิดมลพิษ ๒) แผนการทำงาน	
ขั้นที่ ๒ ก่อนประชุมชาวบ้าน	๑) กำหนดวันนัดประชุมชาวบ้าน ๒) เตรียมกระบวนการประชุมร่วมกับผู้นำชาวบ้าน	
ขั้นที่ ๓ ประชุมชาวบ้านครั้งแรก	๑) ชาวบ้านมั่นใจโครงการ มีการแสดงออกที่จะร่วมโครงการ ลงมติเข้าร่วมโครงการ ๒) คัดเลือกอาสาสมัคร ๓) กำหนดวัน เวลา เดินสำรวจ	๑) ข้อมูลพื้นฐานชุมชน ๒) ภาพถ่ายแสดงถึงปัญหา ๓) สิ่งที่ได้จากการเตรียมการ
ขั้นที่ ๔ นัดหมายผู้นำชุมชนและ อาสาสมัคร เตรียมการ สำรวจข้อมูล	๑) ปรับแก้แบบสำรวจให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ๒) แบ่งทีมสำรวจตามภูมิสังคม เช่น ตามกลุ่มบ้าน สายน้ำ ๓) วางแผน นัดหมายวันเวลาเริ่มและเสร็จงาน ๔) จัดทีมตรวจทานความถูกต้องและประมวลข้อมูลจากแบบสำรวจ	๑) แบบสำรวจเศรษฐกิจและสังคม ๒) แผนที่บ้านเรือนในชุมชน
ขั้นที่ ๕ สำรวจข้อมูลด้าน เศรษฐกิจสังคม โดยใช้ แบบสำรวจและเดิน สำรวจกายภาพ	๑) ข้อมูลเศรษฐกิจสังคมครบถ้วนทุกหลังคาเรือน ๒) ผลการสำรวจกายภาพนำเสนอเป็นแผนที่ ๒.๑) น้ำ แผนที่เส้นทางน้ำ แหล่งน้ำ ฝ่าย พิกัด จุดสำคัญ เช่น จุดที่น้ำน้ำไปใช้ ผังการไหลของน้ำ ความสูงต่ำของพื้นที่ ปริมาณน้ำไหลต่อวินาที ๒.๒) ป่า ขอบเขต การใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์ ป่าใช้สอย ป่าเสื่อมโทรม ชนิดป่า ชื่อพันธุ์ไม้ ความสูง ทรงพุ่ม เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒.๓) การใช้ประโยชน์ที่ดิน เจ้าของ พิกัด เนื้อที่ การใช้ประโยชน์ รูปถ่าย ๒.๔) ที่ตั้งสถานที่สำคัญ เช่น บ้าน วัด โรงเรียน รพ.สต.	๑) แบบสำรวจเศรษฐกิจสังคม ๒) แผนที่ ๑ : ๕๐,๐๐๐ ๓) แบบบันทึกข้อมูล

ขั้นที่/กิจกรรม	ผลผลิต	เครื่องมือ
ขั้นที่ ๖ วิเคราะห์ข้อมูลและ จัดรูปแบบการนำเสนอ ข้อมูลให้ชุมชน	๑) ผลการวิเคราะห์ ได้แก่ ประชากรแยกตาม เพศ อายุ อาชีพ รายได้ รายจ่าย หนี้สิน เงิน ออม การใช้ที่ดิน ป่า อยู่อาศัย ๒) ผลการสำรวจกายภาพนำเสนอในรูปแบบ แผนที่ ๓) ผลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และความเสี่ยง ๔) รูปแบบการนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ชุมชน เข้าใจง่าย ๕) ประเด็นร่วมของชุมชนที่จะนำไปแก้ไขหรือ พัฒนาต่อ	
ขั้นที่ ๗ คืนข้อมูล ระดมปัญหา และความต้องการ และ จัดลำดับความสำคัญของ ปัญหา	๑) สรุปปัญหาหลักใน ๖ มิติ และความต้องการ เร่งด่วนที่ต้องนำไปเป็นโจทย์การพัฒนา ๒) สถานการณ์ความก้าวหน้า ๖ มิติและ ศักยภาพของชุมชนในมิติต่างๆ ๓) แนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ที่เสนอโดย ชาวบ้าน	๑) ผลการสรุปในรูปแบบที่พร้อมนำเสนอ ให้ชาวบ้านเข้าใจง่าย ๒) รูปภาพจากการสำรวจทั้งภาพที่เป็น ข้อดีและปัญหา ๓) ไม่ควรรับแรงทำกระบวนนี้เพราะ ชาวบ้านต้องมีความพร้อมและเข้าใจข้อมูล
ขั้นที่ ๘ จัดทำแผนพัฒนาชนบท เชิงพื้นที่ประยุกต์ตามแนว พระราชดำริ	๑) แผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาระยะเร่งด่วน เห็นผลเร็ว และแผนปฏิบัติการในการเริ่มลงมือ ดำเนินการ โดยชาวบ้านมาร่วมเป็นแรงงาน หลักและบทบาทความรับผิดชอบของหน่วยงาน ๒) แผนฉบับสมบูรณ์ที่ระบุแผนงานโครงการ เป้าหมาย ต้นทุนดำเนินการ ผู้รับผิดชอบ ประโยชน์ที่ชาวบ้านจะได้รับ จำนวน ผลผลิต ต่อหน่วย และรายได้	ต้องเตรียม ๑) ต้นทุนต่อหน่วยในการผลิตพืชแต่ละ ชนิด เช่น เมล็ดพันธุ์ จำนวนผลผลิต ราคา ขาย ๒) การคำนวณหามูลค่าที่เกิดขึ้นจากการ พัฒนาระบบน้ำ ๓) ผลผลิตต่อหน่วยที่จะทำให้ชาวบ้านอยู่ รอด

๔. วัตถุประสงค์

๔.๑ เพื่อจัดทำแผนชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔.๒ เพื่อสร้างเครือข่ายอนุรักษ์และเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔.๓ เพื่อขับเคลื่อนแผนชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ลำดับ ที่	กิจกรรม	จำนวนเงิน	ตัวคูณโดยละเอียด
	๔)นัดหมายผู้นำชุมชนและอาสาสมัคร เตรียมการสำรวจภูมิสังคม ๕)สำรวจข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคม โดยใช้แบบสำรวจและเดินสำรวจ กายภาพ ๖)วิเคราะห์ข้อมูลและจัดรูปแบบการ นำเสนอข้อมูลให้ชุมชน		
๒	คืนข้อมูล ระดมความคิด ปัญหา ความ ต้องการ และจัดลำดับความสำคัญ	๑๕,๐๖๐	-ค่าอาหารกลางวันผู้ร่วมกิจกรรม ๖๐ คนๆละ ๑๒๐ บาท/วัน เป็นเงิน ๗,๒๐๐ บาท -ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มผู้ร่วมกิจกรรม ๖๐ คนๆละ ๗๐ บาท/วัน (๒ มื้อ) เป็นเงิน ๔,๒๐๐ บาท -เบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ ๓ คนๆละ ๓ วันๆละ ๒๔๐ บาท เป็นเงิน ๒,๑๖๐ บาท -ค่าพาหนะ ๓ วันๆละ ๕๐๐ บาท เป็นเงิน ๑,๕๐๐ บาท
๓	จัดทำแผนชุมชนด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (แผนพัฒนาชนบทเชิงพื้นที่ประยุกต์ ตามแนวพระราชดำริ) ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด	๗,๔๖๐	-ค่าอาหารกลางวันผู้ร่วมกิจกรรม ๒๐ คนๆละ ๑๒๐ บาท/วัน เป็นเงิน ๒,๔๐๐ บาท -ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มผู้ร่วมกิจกรรม ๒๐ คนๆละ ๗๐ บาท/วัน (๒ มื้อ) เป็นเงิน ๑,๔๐๐ บาท -เบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ ๓ คนๆละ ๓ วันๆละ ๒๔๐ บาท เป็นเงิน ๒,๑๖๐ บาท -ค่าพาหนะ ๓ วันๆละ ๕๐๐ บาท เป็นเงิน ๑,๕๐๐ บาท
๔	จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน -ส่ง สป.ทส. -สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม ปิดทองหลังพระสืบสานแนว พระราชดำริ	๒,๘๔๐	-เบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ ๓ คนๆละ ๒ วันๆละ ๒๔๐ บาท เป็นเงิน ๑,๔๔๐ บาท -ค่าพาหนะ ๒ วันๆละ ๕๐๐ บาท เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท -ค่าวัสดุสำนักงาน ๔๐๐ บาท
	รวมทั้งสิ้น	๔๐,๐๐๐	

หมายเหตุ ทุกรายการสามารถถัวจ่ายกันได้

๑๐. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลผลิต (Output) สิ่งที่ได้เมื่อเสร็จสิ้นโครงการ

- ๑) มีแผนชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของราษฎรในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๓ ชุมชน
- ๒) เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) จำนวน ๓ เครือข่าย
- ๓) ขับเคลื่อนแผนชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไปยังกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ

ผลลัพธ์ (Outcome) สิ่งที่ได้เมื่อเวลาผ่านไป

- ๑) ราษฎรในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมีจิตสำนึกอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๒) ราษฎรในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมีจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลสัมฤทธิ์

ราษฎรในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สมดุลย์ เพิ่มโอกาสในอาชีพท้องถิ่นและมีความเป็นอยู่ที่ดี

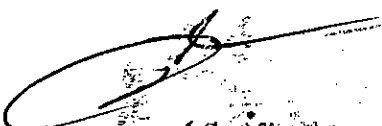
๑๑. ผู้เสนอโครงการ

(นายธานี พันแสง)

เจ้าพนักงานป่าไม้อาวุโส

๑๒. ผู้อนุมัติโครงการ

(นายสายยนต์ ทองว)

ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดร้อยเอ็ด